

— Σας παρακαλώ μὴ μὲ στερήσει-
τε τῆς ἀνεκφράστου ἡδονῆς, νὰ σὰς ἀ-
ποκαλῶ πάντοτε μητέρα.

Καὶ ἡ μικροχρῆστία φιλοῦσα αὐτὴν εἰς τὸ
μέτωπον τῆ εἰπε·

— Βεβαίως θὰ μὲ ἀποκαλῆς μη-
τέρα ἀποκαθισταμένη σύζυγος τοῦ υἱοῦ μου
Ἐδοάρδου.

Ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον. Καὶ ἡ ἡμετέρα
μικροχρῆστὶς ἐξηκολούθησεν οὕσα ἡ θυ-
γάτηρ δ' ὁμητέρων.

(ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ)

I. S. MANFESSHS.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΘΘΙΚΗ ΑΓΩΓΗ.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ.

Ὁ ἄνθρωπος, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀνοίξῃ
τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὸ φῶς, μέχρις
ἔτου κλείσῃ αὐτοὺς διὰ παντός, ἔχει ἀ-
νάγκην τῆς συνδρομῆς καὶ βοηθείας τοῦ
ομοίου του. Ἀφοῦ καλῶς νοήσωμεν τὸ
ἄξιωμα τοῦτο, οὐδεμίαν θ' ἀπαντήσω-
μεν δυσκολίαν, ὅπως λάβωμεν ἀκριβῆ
τινα ἰδέαν τοῦ τί εἶναι κοινωνία.

Λάβωμεν τὸ παιδίον ἄμα γεννηθέν·
ἐπίσας καὶ ὁποίας φροντίδας, ὁποίαν
ἐπιμέλειαν, ὁποίας προφυλάξεις δὲν εἶ-
ναι ἀνάγκη νὰ θέσωμεν εἰς ἐνέργειαν, ὅ-
πως μὴ πάθῃ τι τὸ τρυφερώτατον σῶ-
μά του καὶ ἐν γένει ἡ ὑγεία του! Ἡ μή-
τηρ τρέφουσα αὐτὸ μὲ τὸ γάλα τῆς,
θερμαίνουσα τὰ ἀπαλά καὶ μαλακά μέ-
λη του, περιφρουροῦσα τὸ προσφιλέδ ὄν
μὲ χιλίας καὶ μυρίας προδλέψεις, τὰς
ὁποίας μόνη ἡ μητρικὴ στοργὴ δύναται
νὰ ὑπαγορεύσῃ, συντελεῖ ὅπως τὸ τέ-
κνον τῆς αὐξάνῃ βαθμῆδόν καὶ κατ' ὀ-
λίγον εὐωστοί, καὶ ρωμαλέον καὶ ἀρχίσῃ

νὰ ψελλίξῃ τὰς πρώτας λέξεις καὶ νὰ
κινή τὸν μικρὸν πόδα του εἰς τὸν πρῶ-
τον βηματισμόν. Αἱ φροντίδες τότε δι-
πλασιάζονται, ἐφόσον αὐξάνουσι καὶ οἱ
κίνδυνοι. Ἀνάγκη νὰ χειραγωγηθῇ ὁ δι-
στάζων καὶ σαλευόμενος ποὺς τοῦ ἀνάγκη
ὅπως ἄλλες τις ἄνθρωπος γίνῃ ὑπη-
ρέτης τοῦ παιδίου, μὴ ἀπομακρυνόμενος
οὐδὲ στιγμὴν ἀπ' αὐτοῦ καὶ παρακολου-
θῶν αὐτὸ ὡς καὶ αὐτὴ ἡ σκιά του ὅ-
ταν δὲ τὸ μικρὸν πλάσμα καταστῇ ἐπὶ
τέλους κύριος ἑαυτοῦ, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ
νοῆ τί εἶναι τὸ ζῆν, τότε ἔχει ἀνάγκην
ὀδηγοῦ, ἵνα διδάξῃ αὐτὸν πᾶν ὅ,τι εἶ-
ναι ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον, ὅπως γί-
νῃ ἀληθὴς ἄνθρωπος. Γὰ σχολεῖα ἀνοί-
γουσιν αὐτῷ τὰς θύρας τῶν ἐντὸς αὐ-
τῶν μαθηάνει τί εἶναι τὸ ζῆν καὶ τὸ
καλῶς ζῆν· ἐκεῖ ἡρέμα καὶ κατὰ μι-
κρὸν μορφοῦται ἡ διάνοια καὶ ὁ νοῦς
του, ἐκεῖ διαπλάσσεται τὸ πνεῦμά του,
καθὼς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τὸ ἦθος καὶ ἡ
καρδία του· ἀφοῦ δὲ περατωθῶσιν αἱ
σπουδαί του καὶ ἐγκαταλείψῃ διὰ παν-
τός τοὺς τοίχους ἐκείνους τῶν σχολεί-
ων, οἵτινες τὸν ἔβλεπον μετροῦντα τὰ
πρῶτα πρὸς τὴν μάθησιν βήματα, τότε
ἔρχεται πλέον ἡ σειρὰ του, ὅπως ἀντα-
ποδώσῃ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὰς
πολλὰς καὶ ποικίλας φροντίδας, ἃς οὗτοι
ὑπὲρ αὐτοῦ προκατέβαλον κατὰ τὴν βρεφι-
κὴν, παιδικὴν, καὶ νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν,
καὶ ἐξοφλήσῃ τὰς ὀφείλας του χρησιμοποιοῦ-
σάν τὴν ἀγγίνοιαν, τὴν εὐφυΐαν καὶ ἐν
γένει τὰς δυνάμεις του εἰς προαγωγὴν
καὶ βελτίωσιν τῆς καταστάσεως πάν-
των, παρέχων πρὸς πάντας τὰς ὑπη-
ρέσις καὶ τὰ εὐαγετήματά του.

Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατόν τὸ παιδίον
νὰ γίνῃ τέλειος ἄνθρωπος, ἐν μὴ ἄλ-
λοι προέβλεπον περὶ αὐτοῦ; Πῶς ἦ-
δύνατο ὁ ἄνθρωπος νὰ διδαχθῇ, ὅπως
καθίσταται ὠφέλιμος καὶ εὐεργετικὸς πρὸς
τοὺς ὁμοίους του, ἐὰν ἔζη ἔρημος καὶ
μεμονωμένος, καὶ εὐρίσκετο εἰς τὴν ἀνά-
γκην νὰ προνοῆ μόνος διὰ πᾶν ὅ,τι ἡ-
δύνατο νὰ καταστήτῃ εὐτυχῆ καὶ εὐ-

δαίμονα τὸν ὑλικὸν βίον του; Ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης, τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς των ὠθούμενοι οἱ ἄνθρωποι ἠώθησαν κατὰ πρῶτον εἰς μικρὸν ἀριθμὸν καὶ ἐσχημάτισαν τὴν οἰκογένειαν. Ἀκολουθῶς πλείονες οἰκογένειαι προσπλησιάσασαι ἀλλήλαις καὶ συνενωθεῖσαι ὠκεθόμησαν τοὺς οἰκίσκους των τὸν ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου, καὶ ἔδωκαν γένεσιν εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις, ἐκ δὲ τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων κατηρτίσθησαν αἱ ἐπικρατεῖαι, καὶ ἰδοὺ ἡ κοινωνία μεγάλη καὶ ἀμετρήτως ἄλυσις, τῆς ὁποίας οἱ κρίκοι εἶναι τόσον σφιγγὰ συνηρμοσμένοι ὅς εἰς μετὰ τοῦ ἄλλου, ὥστε ἡ σύντριψις ἑνὸς καὶ μόνου θὰ ἰσοδυναμῆι μὲ τὴν καταστροφὴν ὅλου τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος.

Πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ διαγράψῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὅδόν τινα ὅσον ταπεινὴ καὶ ἂν ᾖ ἢ αἱ θέσεις του, ἢ ἔργασίᾳ του καὶ ἢ ὑπερησία, ἢ παρέχει, εἶναι ἐξίσου ἀναγκαῖα, ὅσον καὶ ἡ τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος, ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κοινωνικοῦ σώματος ἰστάμενος, διευθύνει τὰς τύχας του.

Ὅταν ἀποθαυμάζωμεν κομψόν τι μετὰλλινον καλλιτεχνικὸν μηχανήμα, προσέχομεν ἄρα γε εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο καρφίον, τὸ ὁποῖον συνάπτει πρὸς ἄλληλα δύο ἢ καὶ πλείονα ἐλάσματα μετὰλλου; Ἐντούτοις, ἂν τὸ καρφίον ἐκεῖνο ἀποκοπῆ, ἀποχωρίζονται πάραυτα καὶ τὰ μετὰλλα, καὶ τὸ μηχανήμα, μὴ ἐκτελοῦν πλέον τὸν σκοπὸν του, καθίσταται ἄχρηστον καὶ ἀνωφελές. Τοῦτ' αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν καὶ περὶ τῆς κοινωνίας. Ὁ εἰς εἶναι ἀναγκαῖος πρὸς πάντας καὶ πάντες πρὸς τὸν ἕνα, καὶ αὐτὸς δ' ὁ ἕσχατος ἀχθοφόρος συντελεῖ εἰς τὸν συνεκτικὸν τῆς κοινωνίας δεσμόν. Λάβωμεν τὸ εὐτελέστερον ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον ἤθελε τύχει εἰς τὰς χεῖράς μας—μίαν καρφοβελόνην—παρατηρήσωμεν αὐτὴν ἐπιμελῶς, καὶ ἀκολουθῶς ἄς σκεφθῶμεν πῶσαι χεῖρες συνειργάσθησαν ὅπως δώ-

σωσιν αὐτὴν πρὸς χρῆσίν μας, καὶ τότε θὰ λάβωμεν ἰδέαν τινα τῆς σπουδαιότητος τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας, συναρωγῆς καὶ ὑπερασπίσεως. Μεταλλευταί, ὅπως ἐξαγάγωσι τὸ μέταλλον ἐκ τῶν σπλάγγχνων τῆς γῆς, ἐργάται, ὅπως τὸ μεταφέρωσιν εἰς τὰ ἐργαστήρια, χωνευταί, ὅπως τὸ καθαρίωσι, τεχνουργοί, ὅπως τὸ ἐπεξεργασθῶσι, τὸ μεταβάλωσιν εἰς ἔλασμα καὶ ἀκολουθῶς εἰς σύρμα, ἄλλοι, ὅπως τὸ ἀποκόψωσι, κατασκευάσωσι τὴν ἀκωκὴν, τὸ ρινίσωσι καὶ ἐπιθῶσιν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν καὶ τόσα ἄλλα, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς κατασκευαστὰς τοσούτων ἐργαλείων καὶ μηχανῶν, ὧν ἐγένετο χρῆσις εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην τῆς κατασκευῆς καὶ ἀποκτιήσεως μιᾶς καρφοβελόνης!

Καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς κοινωνίαις ἄνθρωποι ἀσυλλόγιστοι συχνότατα ἐπαναλαμβάνοντες. «Ἄ! Τί μὲ μέλει διὰ τὸν κόσμον; Ἐγὼ δὲν ἔχω χρεῖαν κανενός.» Ἄλλ' ἐπεθύμουν νὰ θέσω ἕνα ἐξ αὐτῶν εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ εὐρεθῆ ἠναγκασμένος νὰ ἰκανοποιήσῃ μόνος ὅλος τὰς χρεῖας τῆς ζωῆς του, νὰ οἰκοδομήσῃ αὐτὸς τὸν οἶκόν του, νὰ κατασκευάσῃ τὰ ἐπιπλα, τὸν ἰματισμὸν καὶ τὴν ὑπόδησίν του, τὰ γεωπονικὰ ὄργανα, ὅπως ὀργώσῃ καὶ καλλιερῆσῃ τοὺς ἀγρούς του, νὰ στείρῃ, νὰ θερίσῃ, νὰ κλαδεύσῃ, νὰ τρυγήσῃ καὶ συγκομίσῃ τοὺς καρπούς του, καὶ θὰ ἴδῃ ἂν δύναται νὰ πράξῃ πάντα ταῦτα, καὶ θὰ διδαχθῆ νὰ μὴ ἐπαναλάβῃ πλέον τὰς μωρὰς καὶ ἀνοήτους περιφρονητικὰς φράσεις του.

Ἐκαστος λοιπὸν ἐξ ἡμῶν ἔχει καὶ θῆκον ν' ἀφιερῶται ὅλος εἰς τὴν κοινωνικὴν εὐδαιμονίαν. Ὡς οἱ ἄλλοι εἰργάσθησαν καὶ ἐργάζονται ὑπὲρ αὐτοῦ, οὕτω καὶ αὐτὸς ὀφείλει, καθόσον τὸ ἐπιτρέψουσιν αἱ δυνάμεις του καὶ καθόσον ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτοῦ, νὰ παρέχῃ τὴν βοηθειάν του καὶ νὰ συντελῆ εἰς τὴν ἀρμονικὴν ὑπαρξίν καὶ διευθύνειν τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ καθιδρύματος. Ὅσον ἂν

αυτῆς καὶ ταπεινῆ καὶ ἂν ἦναι ἡ θέσις του, ἀπολαύει οὐχ ἥτιον τῶν κοινωνικῶν εὐεργετημάτων, καὶ διὰ τοῦτο ἔχει καὶ τὸ ἱερὸν καθήκον νὰ συνεισφέρει καὶ οὗτος τὴν βοήθειαν καὶ συνδρομὴν του.

Ὅταν ἀποθανυμάζωμεν μέγα τι καὶ περικαλλές οἰκοδόμημα, ὑπερστολίζει καὶ καθωραΐζει τὴν πόλιν, ἐξαίρομεν καὶ ἐπαινοῦμεν τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ ἀρχιτέκτονος, ὅστις συνέλαβε τὸ κομψὸν καὶ κανονικὸν σχέδιον· ἀλλ' ὁ ἀρχιτέκτων μόνος δὲν θὰ ἠδύνατο βεβαίως νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἐπιπόνημά του, ἂν ἄλλοι ἄνθρωποι δὲν παρεῖχον αὐτῷ τὴν συνδρομὴν των· οὕτως ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἐργάτου, ὅστις ἀνέχεται καὶ κατέρχεται δι' ὅλης τῆς ἡμέρας τὰς κλίμακας καὶ τὰ ἱκρία μεταφέρον ἐπὶ τῶν ὤμων του τοὺς λίθους, τοὺς πλίνθους, τὴν ἄσβεστον, μέχρις ἐκεῖνου, ὅστις ἐφάντασθη καὶ ἐσχεδιάσει τὸ ἔργον, ἅπαντες ἔχουσι χωριστὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἐπιφανῶν καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μας. Καὶ δὲν ἐννοοῦμεν δικτῶν λέξεων τούτων νὰ ἐξισώσωμεν τοῦ ἀρχιτέκτονος τὴν μεγαλοφυΐαν μὲ τὴν ὕλικὴν ἐργασίαν τοῦ ἐργάτου. Ὅχι· ἀλλ' ὁμοίως, ἐὰν στρατηγός τις διὰ τῆς τακτικῆς καὶ τῶν στρατηγημάτων του κερδίσῃ μέγλην νικῆν, πρέπει ἄρκυ νὰ λητμηνηθῶσιν εἰς χιλιάδες τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες διὰ ταῦ θάρρους, τῆς γενναιότητος, τῆς ἀνδρείας των ἐγένοντο κύριοι τοῦ πεδίου τῆς μάχης διασκορπίσαντες τοὺς ἐχθροὺς διὰ τοῦ ξίφους καὶ τῆς λόγχης.

Ἐκ τῶν εἰρημένων δυνάμεθα ἤδη ἐν συνόψει νὰ ὀρίσωμεν τὴν κοινωνίαν ὡς δὲ πῶς.

«Κοινωνία εἶναι μεγάλη τις καὶ ἀπειρίριθμος οἰκογένεια, ἧς τὰ μέλη συμβιούντ' ἀφειλουσιν ἀμοιβαίως νὰ βοηθῶσιν ἀλλήλα, ὅπως ζῶσι καλῶς καὶ εὐδαιμόνως, καὶ νὰ φιλοπονῶσιν ὡς αἱ ἐργατικαὶ μέλισσαι, πρὸς θεραπείαν τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν.»

Οὐδαίς δ' ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παραπονῆται διὰ τὴν θέσιν, ἣν κατέχει ἐν

τῇ κοινωνίᾳ. Ἐκαστος ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν δύναμιν διὰ τῆς σπουδῆς, τῆς φιλοπονίας καὶ οἰκονομίας του νὰ καταστήσῃ αὐτὴν εὐτυχῆ καὶ ἀξιόζηλον· ἐὰν δ' ἐπιθυμῆ ν' ἀνυψωθῆ καὶ διακριθῆ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, πρέπει νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, κινούμενος οὐχὶ ὑπὸ μωρᾶς φιλοδοξίας ἢ χαμαιζήλου φθόνου, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ιδέας τοῦ νὰ δυνηθῆ ἔτι μᾶλλον νὰ ἐργασθῆ ὅπως προσφέρῃ εἰς αὐτὴν τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὰ εὐεργετηματὰ του.

Ὁ ζῶν ἐν τοῖς κόλποις τῆς κοινωνίας ἐν δυνηρία καὶ φυγοπονία, χωρὶς νὰ προσπαθῆ ν' ἀνταποδώσῃ, ὅσον καὶ ὅπως δύναται, τὴν εὐδαιμονίαν, ἧ ἀπολαύει, εἶναι ἀνάξιος ν' ἀπαρτίξῃ μέλος αὐτῆς καὶ πρέπει νὰ πεοιφρονῆται.

Ἄλλ' ἡ μεγάλη αὕτη οἰκογένεια, ἣν ὠνομάσαμεν κοινωνίαν, θὰ ἦτο ἀληθῆς αἰωνία κόλασις, ἂν μὴ ἐλαμβάνετο ἡ δέουσα πρόνοια, ὅπως συντηρῆται καὶ ἀσφαλίζεται ἡ κοινωνικότης τῶν μελῶν της ἀπὸ τῶν κκοβούλων κατὰ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐν γένει εὐδαιμονίας της ἐξεγέρσεων τῶν διεφθαρμένων αὐτῆς μελῶν. Τὴν πρόνοιαν ταύτην δέον νὰ λάβῃ αὐτὴ ἡ κοινωνία θέτουσα χαλινοὺς εἰς τὰς παραφόρους ὁρμάς τῶν τέκνων της. Οἱ χαλιοὶ οὗτοι εἶναι οἱ νόμοι, περὶ ὧν προσεχῶς θὰ διαλάβωμεν.

(Μετάφρασις)

I. Σ. ΚΡΑΣΣΑΣ.

ΠΕΡΙ

ΑΝΑΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ.

Πᾶς Ἕλλην γινώσκει ἀναμφιλέκτως τὴν ἐτυμολογίαν, καὶ ἐντεῦθεν τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ἣν τῆς βραχείας ταύτης διατριβῆς προετάξαμεν ἴσως δὲ καὶ πολλοὶ τῶν ἀναγινωσκόντων ἡμᾶς πολ-